

FIȘA DISCIPLINEI
An univ. 2025/2026

1. Date despre program

1.1 Instituția de învățământ superior	Universitatea din București
1.2 Facultatea	Facultatea de Teologie Ortodoxă
1.3 Departamentul	Departamentul de Teologie Istorică, Biblică și Filologie
1.4 Domeniul de studii	Teologie
1.5 Ciclul de studii	Licență
1.6 Programul de studii /Calificarea	Teologie Ortodoxă Pastorală

2. Date despre disciplină

2.1 Denumirea disciplinei		Istoria Bisericii Ortodoxe Române și Paleografie (P4 104)					
2.2 Titularul activităților de curs		Pr. prof. univ. dr. Mihail Simion SĂSĂUJAN					
2.3 Titularul activităților de seminar		Pr. lect. univ. dr. Petre SPERLEA					
2.4 Anul de studiu	II	2.5 Semestrul	2	2.6 Tipul de evaluare	E	2.7 Regimul disciplinei	O

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1 Număr de ore pe săptămână	3	3.2. din care: curs	2	3.3. seminar/laborator	1
3.4 Total ore din planul de învățământ	42	3.5. din care:	28	3.6. seminar/laborator	14
Distribuția fondului de timp					ore
Studiu după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					20
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platforme electronice de specialitate și pe teren					20
Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					18
Tutorat					
Alte activități:					
3.7 Total ore de studiu individual					58
3.8 Total ore pe semestru					100
3.9 Numărul de credite					4

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1 de curriculum	Nu este cazul
4.2 de competențe	Nu este cazul

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1 de desfășurare a cursului	<i>Sală dotată cu tablă și cu proiector</i>
5.2 de desfășurare a seminarului/laboratorului	<i>Sală dotată cu tablă și cu proiector</i>

6. Rezultatele învățării

Cunoștințe	<p>Studentul/absolventul descrie sistematic și rațional concepte religioase și teologice, raportându-se la evoluția lor istorică și le explică în mod critic și argumentat.</p> <p>Absolventul deține informații solide privind evoluția gândirii și a literaturii creștine de-a lungul istoriei.</p> <p>Absolventul cunoaște metodologia teoretică utilizată în cercetarea științifică ce constă în efectuarea de cercetări de fond, construirea unei ipoteze, testarea acesteia, analizarea datelor și încheierea rezultatelor.</p>
Aptitudini	<p>Studentul/absolventul analizează sistematic teorii și concepte teologice și acceptă dialogul cu privire la o varietate de teme controversate, de pe poziții de toleranță religioasă, identificând fundamente creștine comune mai multor grupuri religioase.</p> <p>Absolventul utilizează idei și argumente din literatura creștină în contexte diverse, completând ori dezvoltând noi direcții ale gândirii teologice.</p> <p>Absolventul dezvoltă alianțe, contacte sau parteneriate și realizează schimburi de informații cu alte persoane. Promovează colaborările integrate și deschise în cadrul cărora diferite părți interesate creează în comun inovații și cercetare cu o valoare comună. Își creează profilul sau marca personală și se face vizibil(ă) și accesibil(ă) în medii de relaționare față în față și online.</p>
Responsabilitate și autonomie	<p>Studentul/absolventul gândește critic, monitorizează și respectă teorii, doctrine și reglementări canonice, evitând erori doctrinare și acceptă păreri noi în limitele dogmatice și canonice.</p> <p>Absolventul comunică argumentat păreri și idei teologice, face sinteze și poate crea concepte noi pe baza informațiilor deținute, având capacitatea de acceptare a diversității opiniilor și ideilor.</p> <p>Absolventul dă dovadă de considerație față de ceilalți, precum și de colegialitate. Ascultă, oferă feedback și răspunde în mod perceptiv altora, ceea ce implică, de asemenea, supravegherea și conducerea personalului într-un cadru profesional. Redactează și editează texte științifice, academice sau administrative.</p>

7. Conținuturi

7.1. Curs	Metode de predare	Observații (nr. de cursuri afectate respectivei teme)
1. Mitropolia Ungrovlahiei (sec. XIX)	<i>Prelegere, discuții</i>	1 curs/2 ore/fizic sau online
2. Mitropolia Moldovei (sec. XIX)	<i>Prelegere, discuții</i>	1 curs/2 ore/fizic sau online
3. Mitropolia Transilvaniei (sec. XIX)	<i>Prelegere, discuții</i>	1 curs/2 ore/fizic sau online
4. Biserica Ortodoxă Română din Bucovina și Basarabia (sec. XIX)	<i>Prelegere, discuții</i>	1 curs/2 ore/fizic sau online
5. Reforme de stat bisericești în Țara Românească și în Moldova (sec. XIX)	<i>Prelegere, discuții</i>	1 curs/2 ore/fizic sau online
6. Literatura teologică și arta bisericească în Țările Române (sec. XIX)	<i>Prelegere, discuții</i>	1 curs/2 ore/fizic sau online
7. Viața mănăstirească, a preoților de mir și a credincioșilor în Țările Române (sec. XIX)	<i>Prelegere, discuții</i>	1 curs/2 ore/fizic sau online
8. Legături bisericești interortodoxe (sec. XIX)	<i>Prelegere, discuții</i>	1 curs/2 ore/fizic sau online
9. Unificarea bisericească și organizarea vieții bisericești în cadrul Patriarhiei Ortodoxe Române în perioada interbelică	<i>Prelegere, discuții</i>	1 curs/2 ore/fizic sau online
10. Politica bisericească de stat în timpul regimului comunist	<i>Prelegere, discuții</i>	1 curs/2 ore/fizic sau online
11. Literatura teologică și arta bisericească în România (sec. XX)	<i>Prelegere, discuții</i>	1 curs/2 ore/fizic sau online
12. Viața mănăstirească, a preoților de mir și a credincioșilor în Țările Române (sec. XX)	<i>Prelegere, discuții</i>	1 curs/2 ore/fizic sau online
13. Legături bisericești interortodoxe (sec. XX)	<i>Prelegere, discuții</i>	1 curs/2 ore/fizic sau online
14. Biserica Ortodoxă Română și Mișcarea Ecumenică (sec. XX)	<i>Prelegere, discuții</i>	1 curs/2 ore/fizic sau

BIBLIOGRAFIE:

- BĂLAN, Nicolae, *Evangelhia și democrația. Ortodoxia și neamul. Biserica și statul (Discurs în senat)*, Sibiu, 1923.
- BIELAWSKI, Maciej, *Părintele Dumitru Stăniloae, o viziune filocalică despre lume*, Edit. Deisis, Sibiu, 1998.
- BOTIȘ, Teodor, *Istoria Școlii normale (Preparandiei) și a Institutului Teologic ortodox-român din Arad*, Arad 1922, pp. 662-663.
- BRIA, Ion, *Ortodoxia în Europa. Locul spiritualității românești*, Iași, 1995.
- BRIA, Ion, *Destinul Ortodoxiei*, București, 1989.
- BUCĂLAE, Aurel Gh., *Probleme în legătură cu canonicitatea în perioada reorganizării Bisericii Ortodoxe Române între anii 1918 - 1925*, în "Biserica Ortodoxă Română", an LXXXVII (1969), nr. 11-12, pp. 1198-1211.
- BULAT, Toma C., *Profesori bănățeni în serviciul școlilor clericale din Principatele Române în secolul al XIX-lea*, în "Mitropolia Banatului", 1966, nr. 10-12.
- CIOROIANU, Adrian, *Focul ascuns în piatră*, Polirom, 2002.
- CIUHANDU, Gheorghe, *Reorganizarea centrelor ierarhice și unificarea bisericească*, București, 1923.
- CIUHANDU, Gheorghe, *Împreunarea Bisericilor române de pe teritoriul României Mari într-o singură Biserică și raportul acestei Biserici față cu Statul*, în "Biserica și Școala", An XLIII (1919), nr. 7.
- CIUHANDU, Gheorghe, *Chestiunea Bisericii românești*, în „Biserica și Școala”, an XLIII (1919), nr. 9 -11.
- CIUHANDU, Gheorghe, *Încotro și până unde? Advertiment la chestia bisericească*, în "Biserica și Școala", An XLIV (1920), nr. 5.
- CIUHANDU, Gheorghe, *Reorganizarea Mitropoliei transilvănene*, în „Biserica și Școala”, An XLIV (1920), nr. 10-20.
- CIUHANDU, Gheorghe, *Puncte de orientare în chestiunea unificării administrative bisericești*, în "Analele Asociației Clerului", Sibiu, 1922.
- COMAN, I. G., *Ortodoxia și mișcarea ecumenică*, în "Ortodoxia", nr. 1-2/1962.
- COMȘA, Grigorie Gh., *Unificarea organizației noastre bisericești*, Sibiu, 1919.
- COMȘA, Grigorie Gh., *Modificarea "Legii de organizare" a Bisericii noastre*, Arad, 1932.
- CRISTEA, Miron, *Principiile fundamentale pentru organizarea unitară a Bisericii Ortodoxe Române*, București 1920.
- ERBICEANU, Constantin, *Istoria Mitropoliei Moldovei și Sucevei și a catedralei mitropolitane din Iași*, București, 1888.
- HENKEL, Jürgen, *Îndumnezeire și etică a iubirii în opera părintelui Dumitru Stăniloae*, Edit. Deisis, Sibiu, 2003.
- HITCHINS, Keith, *Ortodoxie și naționalitate. Andrei Șaguna și românii din Transilvania 1846-1873*, Editura Univers enciclopedic, București 1995.
- Legea și statutul pentru organizarea Bisericii Ortodoxe Române*, București, 1925.
- LITIU, Gheorghe, *Istoria Eparhiei Aradului*, în vol. "Episcopia Aradului. Istorie, Viață culturală, monumente de artă", Arad, 1989, pp. 53-54.
- LUPAȘ, I., *Viața și faptele mitropolitului Andrei Șaguna*, în vol. „Mitropolitul Andreiu baron de Șaguna. Scriere comemorativă la serbarea centenară a nașterii lui”, Sibiu, 1909.
- LUPAȘ, Ioan, *Atitudinea oficialităților bisericești și politice față de problema unificării constituționale a Bisericii Ortodoxe Române*, în "Biserica Ortodoxă Română", an XLIII (1925).
- MANEA, Vasile, *Preoți ortodocși în închisorile comuniste*, Editura Patmos, 2000.

<p>MARINA, Ovidiu, <i>30 de zile în URSS. Consfătuirea panortodoxă de la Moscova</i>, București, 1949.</p> <p>MOLDOVAN, Valer, <i>Biserica Ortodoxă Română și problema unificării. Studiu de drept bisericesc</i>, Cluj, 1921.</p> <p>PĂCURARIU, Mircea, <i>Istoria Bisericii Ortodoxe Române</i>, vol. III, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994.</p> <p>PĂCURARIU, Mircea, <i>Dicționarul Teologilor Români</i>, Edit. Univers enciclopedic, București, 1996.</p> <p>PĂCURARIU, Mircea, <i>Două sute de ani de învățământ teologic la Sibiu</i>, Sibiu, 1987.</p> <p>PUȘCARIU, Ilarion, <i>Documente pentru limbă și istorie</i>, vol. I, Sibiu, 1889.</p> <p>PUȘCARIU, Ilarion, <i>Mitropolia românilor ortodocși din Ungaria și Transilvania. Studiu istoric despre reînființarea mitropoliei dimpreună cu o colecțiune de acte</i>, Sibiu, 1900.</p> <p>ȘERBĂNESCU, Niculae, <i>Biserica Ortodoxă Română și mișcarea ecumenică</i>, în "Ortodoxia", nr. 1-2/1962.</p> <p>ȘESAN, Valerian, <i>Reflexiuni asupra unificării organizației Bisericii Ortodoxe în România întregită</i>, Cernăuți, 1923.</p>		
7.2. Seminar/laborator		Observații (nr. de activități practice afectate respectivei teme)
1. Caracterul bisericesc, cultural și politic al ideii de națiune română: primele mărturii	Prezentări, dezbateri, discuții, analiză text	2 seminare/1 oră x2/fizic sau online
2. Personalități bisericești despre unitatea națională a românilor	Prezentări, dezbateri, discuții, analiză text	2 seminare/1 oră x2/fizic sau online
3. Școala Ardeleană și ideea politică a națiunii române	Prezentări, dezbateri, discuții, analiză text	2 seminare/1 oră x2/fizic sau online
4. Rolul Bisericii Ortodoxe Române în mișcarea revoluționară de la 1848	Prezentări, dezbateri, discuții, analiză text	2 seminare/1 oră x2/fizic sau online
5. Rolul Bisericii Ortodoxe Române (politici și reprezentanți) în realizarea Unirii de la 1859.	Prezentări, dezbateri, discuții, analiză text	2 seminare/1 oră x2/fizic sau online
6. Rolul Bisericii Ortodoxe Române (politici și reprezentanți) în realizarea Unirii de la 1918.	Prezentări, dezbateri, discuții, analiză text	2 seminare/1 oră x2/fizic sau online
7. Biserica Ortodoxă Română în timpul regimului comunist (politici, clerici de seamă, monahismul, cultura bisericească, învățământul teologic).	Prezentări, dezbateri, discuții, analiză text	2 seminare/1 oră x2/fizic sau online

BIBLIOGRAFIE:

BREZEANU, Stelian, *Romanitatea orientală în Evul Mediu: de la cetățenii romani la națiunea medievală*, Ed. ALL, București, 1999.

DUNGACIU, Dan, *Națiunea și provocările (post)modernității*, Ed. Tritonic, București, 2004.

DJUVARA, Neagu, *O scurtă istorie a românilor povestită celor tineri*, Ed. Humanitas, București, 2007.

HITCHINS, Keith, *Afirmarea națiunii: mișcarea națională românească din Transilvania: 1860-1914*, trad. de Sorana Georgescu-Gorjan, Ed. Enciclopedică, București, 2000.

HITCHINS, Keith, *Conștiința națională și acțiunea politică la românii din Transilvania*, I, II, introd. și ed. îngrij. de Pompiliu Teodor, trad. de Sever Trifu, Codruța Trifu, Dacia, Cluj-Napoca, 1987, 1992.

HITCHINS, Keith, *Cultură și naționalitate în Transilvania*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1972.

HITCHINS, Keith, *Mit și realitatea în istoriografia românească*, trad. de Sorana Georgescu-Gorjan, Ed. Enciclopedică, 1997.

HITCHINS, Keith, *Ortodoxie și naționalitate: Andrei Șaguna și românii din Transilvania: 1864-1873*, pref. Pompiliu Teodor, trad. Aurel Jivi, Ed. Univers Enciclopedic, București, 1995.

LUNGU, Ion, *Școala Ardeleană, mișcare culturală, națională, iluministă*, Ed. Viitorul românesc, București, 1995.

LEB, Ioan-Vasile, *Biserică și implicare: studii privind istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2000.

MAIOR, Petru, *Istoria bisericii românilor*, I, II, ed. îngrijită și stud. introd. de Ioan Chindriș, Ed. Viitorul românesc, București, 1995, 1997.

MANOILESCU DINU, Natalia, *Viața și activitatea Sfântului Ierarh Calinic de la Cernica*, Ed. *Cuvântul Vieții* a Mitropoliei Munteniei și Dobrogei, București, 2015.

METEȘ, Ștefan, *Istoria bisericii și a vieții religioase a românilor din Ardeal și Ungaria*, I, Tipografia Diecezană Greco-Ortodoxă, Arad, 1918.

NICOARA, Simona, *Națiunea modernă, mituri, simboluri, ideologii*, Ed. Accent, Cluj-Napoca, 2002.

NISTOR, Ion, *Istoria Bisericii din Bucovina*, Ed. Do-Minor, București, 2004.

PAIUȘAN, Cristina, CIUCEANU, Radu, *Biserica Ortodoxă Română sub regimul comunist*, Ed. Institutului Național pentru Studierea Totalitarismului, București, 2001.

PĂCURARIU, Mircea, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2006 / Basilica, București, 2013.

PUȘCARIU, Ilarion, *Documente pentru limbă și istorie*, vol. I, Sibiu, 1889.

SĂSĂUJAN, Mihai, *Biserică, națiune și putere de stat (secolele XVIII-XIX), contribuții documentare la istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Ed. Universității din București, București, 2013.

XENOPOL, A.D., *Națiunea română*, antol., îngrijire ediție, st. introd., și note de Constantin Schifirnet, Ed. Albatros, București, 1999.

VASILE, Cristian, *Biserica Ortodoxă Română în primul deceniu comunist*, Ed. Curtea Veche, 2005.

*** *Biserica Ortodoxă Română și Marea Unire*, I și II, Ed. Basilica, București, 2018.

*** *Uniți în cuget și în simțiri. Unitatea de credință și de neam*, I, *Studii și articole*, Ed. Basilica, București, 2018.

8. Coroborarea conținutului disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

▪

9. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	Evaluare finală (examen în sesiune)	Examen oral	75%
10.5 Seminar/laborator	<i>Verificare parțială pe parcursul semestrului</i>	Test grilă scris parțial (mijlocul semestrului)	25%
	<i>Activitate la seminar</i>	Prezență la seminar în cuantum de 70% și participare activă la discuții	
	<i>Redactare și prezentare lucrare de seminar</i>	Realizare și prezentare lucrare de seminar (prezentare, recenzie, referat sau lucrare de seminar)	
10.6 Standard minim de performanță: - standard minim de prezență la curs și seminar. - studentul trebuie, din perspectiva Istoriei Bisericii Ortodoxe Române, să cunoască, să identifice, și să recunoască informații esențiale despre perioadele, personajele, evenimentele importante, precum și cauzele și urmările acestora, monumentele istorice bisericesti reprezentative, corespunzătoare perioadei studiate, sec. XIX-XX.			

Data completării:
20.09.2025

Semnătura titularului de curs

Data avizării în departament
30.09.2025

Semnătura titularului de seminar

Semnătura directorului de departament